Opinnäytetyö (AMK)

Kuvataide

2018

Henri Tuominen

VÄKIVALTA JA TILA TEOKSISSANI

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kuvataide

2018 | 24 sivua.

Henri Tuominen

VÄKIVALTA JA TILA TEOKSISSANI

Click here to enter text.

Tässä tekstissä käsittelen tilan ja väkivallan suhdetta omaan tekemiseeni. Kirjallisessa opinnäytetyössäni etsin vastauksia siihen, mistä kuvallinen maailmani syntyy ja millaisia asioita haluan kertoa ihmisille taiteellani.

Käsittelen tekstissäni väkivaltaa ja tilaa minuun vaikuttaneiden taiteilijoiden teosten avulla. Kerron myös omien teosteni yhteiskunnallisista ulottuvuuksista. Käytän lähteinäni aiheeseen liittyvää tutkimuskirjallisuutta ja teoskuvia. Tekstini jakautuu kolmeen päälukuun: oman taiteellisen työskentelyni kuvaamiseen, väkivallan käsittelyyn omissa teoksissani sekä siihen, miten käsittelen tilaa töissäni.

Taide ei synny tyhjiössä. Taiteellinen työskentelyni muodostuu suhteessa ympäröivään maailmaan. Käyn taiteessani vuoropuhelua historian ja nykyisen maailmanmenon kanssa. Väkivalta ilmenee ympäristössä monilla eri tavoilla, eikä sitä aina edes tunnisteta väkivallaksi. Tilan, vallan ja väkivallan suhteiden rihmastot ulottuvat kaikkialle yhteiskunnassa. Ajattelen, että taiteilijan tehtävänä on taiteenteon henkilökohtaisista lähtökohdista huolimatta nostaa myös yhteiskunnan varjopuolia esille.

ASIASANAT:

Väkivalta, tila, maalaus, piirustus

BACHELOR´S / THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Fine Arts

2018| 24 pages.

Henri Tuominen

VIOLENCE AND SPACE IN MY WORKS

Click here to enter text.

My thesis work deals with the relation of space and violence to my own doing. The purpose of the text is to get answers to where my visual world is created. I want to tell the people what kind of matters I want to show in my art.

I deal with violence and space with the help of the works of the artists who have affected me. I will also tell about the social dimensions of my own works. I use as sources the research literature which is related to the subject. The text is divided into three parts: description of my own working, my working in relation to violence and my working in relation to space.

The violence appears in the environment in many different ways, always it even does not identify to be violence. The networks of the relations of a space, power and violence reach every place in the society. I think that the artist's task is to bring up the dark sides of the society also in spite of personal starting points.

KEYWORDS:

Violence, space, painting, drawing

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO 6

2 TAITEELLINEN TYÖSKENTELYNI 7

3 TYÖSKENTELYNI SUHTEESSA VÄKIVALTAAN 10

PERHEVÄKIVALLASTA 13

RUUMIILLISESTA JA RAKENTEELISESTA VÄKIVALLASTA 14

4 TYÖSKENTELYNI SUHTEESSA TILAAN 15

RAKENNUS 16

INTERIÖÖRI 18

PARANTOLA 19

TILAN JA VALLAN SUHTEESTA 21

5 LOPUKSI 23

LÄHTEET 24

KUVALUETTELO:

Kuva 1. Albrecht Dürer, Sarvikuono, 1515. 7

Kuva 2. Kallo, 2016. 8

Kuva 3. . Studies of Human Nature I–VIII, 2018. 11

Kuva 4. Francis Bacon, Study after Velázquez's Portrait of Pope Innocent X, 1953. 12

Kuva 5. Human III, 2017. 13

Kuva 6. Caspar David Friedrichin, Der Mönch am Meer, 1809–1810. 15

Kuva 7. Hävitetty I–V, 2017–2018. 16

Kuva 8. Osa I, Koti triptyykistä, 2018. 18

Kuva 9. Osa II, Koti triptyykistä, 2018. 19

Kuva 10. Parantola / Sanatorium, 2018. 20

Kuva 11. Kellari, 2018. 22

1 JOHDANTO

Muistan lapsena piirtäneeni paljon taloja, joissa tapahtui väkivaltaisia asioita. Olen jälkeenpäin miettinyt, mistä tämä synkkä kuvasto kumpuaa. Ehkä selitys löytyy uutisista, joissa näytettiin kuvia taisteluista joita käytiin kaupunkiympäristössä.

Tässä tekstissä tarkastelen oman taiteellisen työskentelyni suhdetta väkivaltaan ja tilaan. Haluan saada vastauksen kysymykseen, miksi teen uhkaavia, synkkiä ja melankolisia töitä? Mistä tämä kuvamaailma syntyy? Tekstissä käsittelen rakenteellisen väkivallan suhdetta tilaan. Tällaisia ovat esimerkiksi parantolat ja sairaalat. Yksityinen tila ja siellä tapahtuva väkivalta on asia, jota käsittelen myös tekstissä. Tämä teksti selventää töitteni taustalla olevia ajatuksia ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia.

Tekstissä esiin tulevat teosteni synkeät aiheet ovat töissäni ainoastaan omia erillisiä tasojaan. Katsojalla on vapaus nähdä töissäni ihan mitä haluaa. Ajattelen että, sama teos voi toimia monella eri tasolla. Pyrin tekemään maalaukseni niin, että ne ovat kiinnostavia myös maalauksina itsessään.

Keskeisimpiä lähteitäni ovat: Teemu Mäki, Taiteen tehtävä (2017); Teemu Mäki, Näkyvä pimeys (2005); Pertti Tervo, Kirurgisen operaation teatteri (2006); Kirsi Saarikangas, Eletyt tilat ja sukupuoli (2006); Gaston Bechelard, Tilan poetiikka (2003) ja Michel Foucault, Tarkkailla rangaista (2000).

2 TAITEELLINEN TYÖSKENTELYNI

Työskentelen pääasiassa piirtäen ja maalaten. Lähtökohtanani ovat ihminen, erilaiset pinnat ja tilallisuus. Maalaan pääasiassa öljyväreillä, koska pidän öljyväripigmenttien hehkusta ja siitä, että voin työstää useampaa maalausta samanaikaisesti, kun odottelen toisten työn alla olevien maalausten kuivumista. Yhdistelen usein samassa teoksessa ekspressiivistä maalausjälkeä ja tarkkaan rajattuja pintoja.

Piirtämistä olen tehnyt kaikkein eniten. Piirustus kulkee edelleen vahvana mukana minun tekemisessäni, piirrosluonnosten ja itsenäisten piirustusteosten muodossa. Albrecht Dürerin Sarvikuono -puupiirros 1515 (kuva 1) teki minuun suuren vaikutuksen. Taiteilija on saanut kuvattua eläimen jotenkin todella sympaattisesti. Tuntuu kuin teoksessa irvailtaisiin toksiselle ja väkivaltaiselle, “miehiselle” ritarikulttuurille. Piirustus tuntuu edelleen ajankohtaiselta.

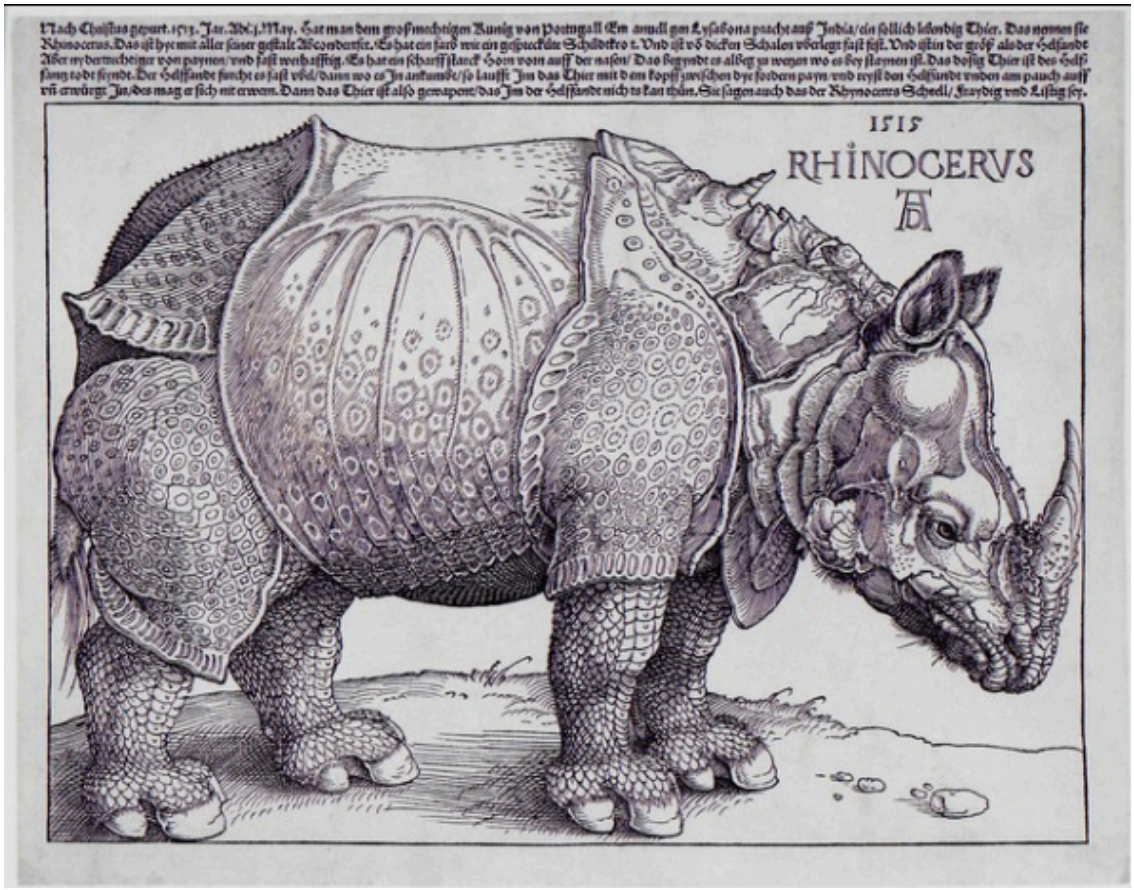

Kuva 1. Albrecht Dürer, Sarvikuono, 1515. Puupiirustus, 23,5 cm x 29,8 cm. (artsy.net, 2018).

Piirtäessä on kiinnostavaa tutkailla maailmaa viivan avulla. Ensimmäisenä opiskeluvuotena kiinnostuin hiilellä piirtämisestä (kuva 2). Hiilipiirustus on mielenkiintoista, koska hiili on tarvittaessa pyyhittävissä pois ja toisaalta kiinnitettävissä paperiin fiksatiivilla, piirustuspintaa voi muokata loputtomasti. Hiili on varmaan yksi vanhimmista piirustusvälineistä ja hiilijälki näyttääkin aina jotenkin ajasta irrotetulta. Mustaharmaassa, monokromaattisudessa on mielestäni jotain tyylikästä ajattomuutta.

Lähestyn maalausta usein piirtämisen kautta. Mielestäni piirtäminen ja maalaaminen ei ole loppujen lopuksi ole niin erilaisia asioita.

Kuva 2. Kallo, 2016. Hiili MDF-levylle, 55 cm x 50 cm. Kuva: Henri Tuominen.

Ajattelen, että taiteella on muitakin arvoja kuin pelkkä kauneuteen pyrkiminen. Estetiikka-ajattelussa on ongelmana se, että taideteos jää useasti sisällöllisesti ontoksi. Tarkoitan tässä yhteydessä estetiikka ajattelulla esteettistä erottelua, jossa kuva nähdään ja arvotetaan pelkän muodon ja pinnan kautta. Teemu Mäellä (2017, 49) on ajatus siitä, että kriittinen taide “pakottaa tai viettelee kohtaamaan itsensä ja yhteiskunnan ongelmat poikkeuksellisen intensiivisesti sekä pohtimaan arvojaan ja elämänsä mielekkyyttä”. Ajattelen, että hyvä taide toimii usein monella eri tasolla. Oman tekemiseni lähtökohdat ovat henkilökohtaisia, mutta haluan töitteni myös kommentoivan jollain tasolla ympäröivää maailmaa kriittisesti.

Teoksissani on kolme pääteemaa: ihmishahmot, tilanäkymät ja abstrahoidut maisemat. Kaikissa teemoissa on yhteistä tietty melankolia ja samalla uhkaava tunnelma.

3 TYÖSKENTELYNI SUHTEESSA VÄKIVALTAAN

Tässä luvussa käsittelen yhtä taiteellisen työskentelyni pääteemaa, joka on väkivalta. Töissäni ei ole yleensä suoraa toiminnallista väkivaltaa, mutta teosten taustalla on usein muisto tai konkreettinen kuva jostain ihmisestä tai tapahtumasta johon liittyy väkivallan uhka. Haluan lähestyä aihetta etäännytetysti.

Väkivaltaa on syytä käsitellä myös taiteessa, koska aihe on aina ajankohtainen. Väkivalta ilmenee monin eri tavoin. Väkivallan laaja määritelmä kattaa “ruumiillisen, henkisen, välittömän, välillisen ja rakenteellisen väkivallan” (Mäki 2005, 18). Tässä tekstissä olen keskittynyt tutkailemaan taiteeni ja väkivallan suhdetta lähinnä ruumiillisen ja rakenteellisen väkivallan kautta. Kaikille väkivaltatyypeille on yhteistä se, että ne tuottavat kärsimystä. (Mäki 2005, 18).

Olen piirtänyt ja maalannut pienestä pitäen väkivaltaisia ja synkkiä asioita. Tässä tekstissä tarkastelen sitä, miten kuvallinen maailmani on rakentunut ja mitä sisällöllisiä asioita haluan nostaa esille.

Haluan omassa työskentelyssä tuoda esille elämän varjopuolia, koska koen että ne kertovat elämästä ja ihmisestä enemmän kuin pelkkä estetiikan tavoittelu, tarkoitan tässä yhteydessä estetiikalla pelkkään kauneuteen pyrkimistä. Teemu Mäellä (2017, 48) on ajatus siitä, että “todellisuuspakoinen fantasia, eskapismi, on usein vahingollista”. Mäen mukaan (2017, 48) romanttisiin fantasioihin pakeneminen tarjoaa lyhytaikaisen pakokeinon, mutta itse todellisuutta ei pääse pakoon. Mäki (2017, 49) kirjoittaa, että eskapismi “auttaa sietämään todellisuutta, mutta estää sen muuttamista”. Tämän ajatuksen suhteen olen samoilla linjoilla Mäen kanssa. Ajattelen, että taiteilijan on henkilökohtaisista lähtökohdista huolimatta työllään jollain tasolla aina kommentoitava yhteiskuntaa. Taiteen ei tarvitse kuitenkaan olla julistavaa tai tympeän moralistista.

Lähestyn maalausta ilmaisu (ekspressio) edellä, silloin sattumalle jää mahdollisuus. Teossarjassa Studies of human nature 2018, osat I–VIII (kuva 3 alla). Tarkastelen ihmiskasvojen kautta väkivaltaa ja erityisesti rakenteellista väkivaltaa, joka on yhteiskunnan valtaapitävien hallussa. Osassa kasvokuvista on lähtökohtana ollut kuva natsiupseerista, osassa olen käyttänyt itseäni lähtökohtana maalauksille. Koen, että maalaustekniikalla pääsen ihmisten pinnan alle ja voin nostaa ihmiskasvoista osioita esille eri tavalla kuin vaikka valokuvalla.

Kuva 3. Studies of Human Nature I–VIII, 2018. Öljy kankaalle. Ylärivi 29 cm x 29 cm, muut 31,5 cm x 22 cm. Kuva: Henri Tuominen.

Francis Baconin lihallisissa, väkivaltaisissa ja synkeissä ihmiskuvauksissa kiehtoo niiden suhde tilaan, maalauksien figuurit ovat aina jossain oudossa tyhjän tilan kaltaisessa ympäristössä. Baconin maalauksissa on selvästi todella syvää kivun ja ahdistuksen kuvausta, mutta maalauksissa on samalla jotain todella yleismaailmallista. Bacon pys-

tyy tekemään maalauksensa niin, että niissä yhdistyy henkilökohtaisuus ja metafyysisyys.

Francis Baconin maalaukset tekivät minuun suuren vaikutuksen, kun törmäsin niihin ensimmäisen kerran. Teokset ovat, synkkiä, uhkaavia ja ekspressiivisiä, mutta samalla tarkkoja. En ole törmännyt vastaavaan tekijään, jolla olisi niin vahva oma maailma. Myöhemmin ymmärsin, että Baconin maalaukset käsittelevät paitsi yksilöiden välistä myös rakenteellista väkivaltaa. Paaviaiheiset maalaukset käsittelevät valtaa (kuva 4). Paavin figuuri ilmentää henkilöä, jolla on mahdollisuus puuttua ihmisen elämän kulkuun niin, että hän voi päättää ihmisen elämästä ja kuolemasta, esimerkiksi inkvisitiossa (Tervo 2006, 158).

Kuva 4. Francis Bacon, Study after Velázquez's Portrait of Pope Innocent X, 1953. Öljy kankaalle, 153 cm x 118 cm. (Wikipedia, 2018).

PERHEVÄKIVALLASTA

Stanley Kubrickin Hohto-elokuva, joka pohjautuu Stephen Kingin samannimiseen kirjaan teki minuun suuren vaikutuksen, koska koen että, elokuvassa ei loppujen lopuksi ole kysymys mistään yliluonnollisista voimista vaan tilassa tapahtuvasta perheväkivallasta. Oikea kauhu on arkipäiväistä eikä siihen liity mitään yliluonnollista ulkoapäin tulevaa. On yleisessä tiedossa, että vain murto osa perheväkivallasta tulee viranomaisten tietoon. Perheväkivaltaan liittyy salailua ja häpeää. Olen usein miettinyt mitä kaikkia synkkiä salaisuuksia niin sanottujen tavallisten kotien seinien sisällä on. Maalauksissani haluan kuvata tätä yhteiskunnan varjopuolta.

Teoksissani on usein jokin tunnistettava tummanpuhuva hahmo (kuva 5). Olen ajatellut hahmon eräänlaiseksi uhkan, väkivallan ja kuoleman vertauskuvaksi. Uhka on todellinen, siksi nimeän työn usein ihmiseksi. Teoksissani olevat hahmot eivät ole koskaan mitään fantasia- tai taruolentoja, vaan aina lähtökodiltaan ihmisestä itsestään.

Kuva 5. Human III, 2017. Öljy mdf-levylle, 60,5 cm x 61 cm. Kuva: Henri Tuominen.

RUUMIILLISESTA JA RAKENTEELLISESTA VÄKIVALLASTA

Yllä olen käsitellyt ja viitannut kahteen erilaiseen väkivaltatyyppiin. Tässä vielä hieman erittelen selkeyden vuoksi minua askarruttaneita väkivaltatyyppejä.

Ruumiillisen väkivallan määritelmään kuuluu, tahallisuus, ruumiillisuus ja se, että uhrille tuotettu ruumiillinen kärsimys on tuotettu välittömästi. Ruumiillinen väkivalta siis edellyttää monien ehtojen täyttymistä. Ruumiillista väkivallan määrittelyä voidaan pitää ahtaana, koska se sulkee pois väkivallan monia ulottuvuuksia. Esimerkiksi raiskaus avioliitossa ei ole edelleenkään rikos suurimmassa osassa maailmaa. Ruumiillisen väkivallan määritelmä pyrkii yksiselitteisyyteen, mutta on sokea väkivallan monille tuhoisille ilmenemismuodoille. Määritelmässä on hyvää se, että sen avulla pystyy tarkkaan tunnistamaan tiettyjä väkivaltatyyppejä, esimerkiksi sodankäynti ja raiskaus. (Mäki 2005, 20–21.)

Rakenteellinen väkivalta ilmenee salakavalammin kuin ruumiillinen väkivalta. Rakenteelliseen väkivaltaan kuuluu se, että se näyttäytyy jonakin muuna kuin väkivaltana. Väkivallan tekijä ei useinkaan tiedä tai myönnä harjoittavansa väkivaltaa. Se ilmenee tiedostamattomasti tai tietoisesti. Rakenteellista väkivaltaa harjoittavat: yhteisöt, yhtiöt ja valtiot. Rakenteellinen väkivalta on organisoitua väkivaltaa. Esimerkiksi lapsityövoimalla toimiva tehdas. (Mäki 2005, 26–27.)

4 TYÖSKENTELYNI SUHTEESSA TILAAN

Maisema ja tilat yleensä ovat kiinnostaneet minua suuresti. Opiskelujeni aikana olen maalannut: abstrahoituja maisemia, rakennuksia ja huoneenkaltaisia tiloja.

Tila määrittää suurella tavalla olemistamme. Tilan kysymykset ovat yhteydessä historiaan, minään, maailmaan sekä ympäröivän maailman välisiin suhteisiin. (Saarikangas 2006, 49.) Tilan käsite on valtavan laaja, siksi keskityn tässä tekstissä avaamaan ainoastaan oman taiteellisen työskentelyn suhdetta tilaan.

Törmäsin lukioaikoina Caspar David Friedrichin maalaukseen Der Mönch am Meer, (Munkki meren rannalla) 1809–1810 (kuva 6). Romantiikan aikakautena tehty maalaus teki minuun suuren vaikutuksen, koska se erosi suuresti muista romantiikan ajan maalauksista, joita olin nähnyt. Kuva on tunnelmaltaan melankolinen ja karu. Maalauksessa on ainoastaan yksi ihmishahmo tyhjässä maisemassa. Jos teoksesta poistaa munkin hahmon, maalaus olisi lähes abstrakti. Maisemassa ei ole mitään, mutta samalla siinä on oikeastaan kaikki. Tuolloin tajusin mistä abstraktiosta oli kyse; siinä on kyse pois ottamisesta, näytetään ainoastaan kuvan kannalta merkitykselliset asiat.

Kuva 6. Caspar David Friedrichin, Der Mönch am Meer, 1809–1810. Öljy kankaalle 110 cm x 171,5 cm. Kuva: Jörg P. Anders (tahiti.fi, 2013).

Omissa maalauksissa olen lähestynyt maisemaa sekä esittävän ilmaisun että abstraktion kautta. Maisema ja tila, oli sitten kyseessä ihmisen rakentama tila tai luonnon valmis tila, tarjoaa minulle keinon kuvata yhteiskunnan varjopuolia, esimerkiksi luonnon tuhoutumista tai väkivallan uhkaa. Maisemassa pystyn näyttämään kaiken olennaisen.

Olen käsitellyt maisemallisessa sarjassa hävitystä (kuva 7). Lähtökohtana on ollut dystooppinen ajatus, siitä miltä maailma näyttää ulkopuolelta katsottaessa, kun kaikki jäätiköt ovat sulaneet eikä ihminen enää kuulu maapallon lajistoon. Sarjassa olen herkutellut väreillä, koska tuho itsessään voi olla “kauniin” näköistä. Ehkä maalaussarjassa on myös pieni toivo siitä, että elämä jatkuu jossain muodossa tuhon jälkeen.

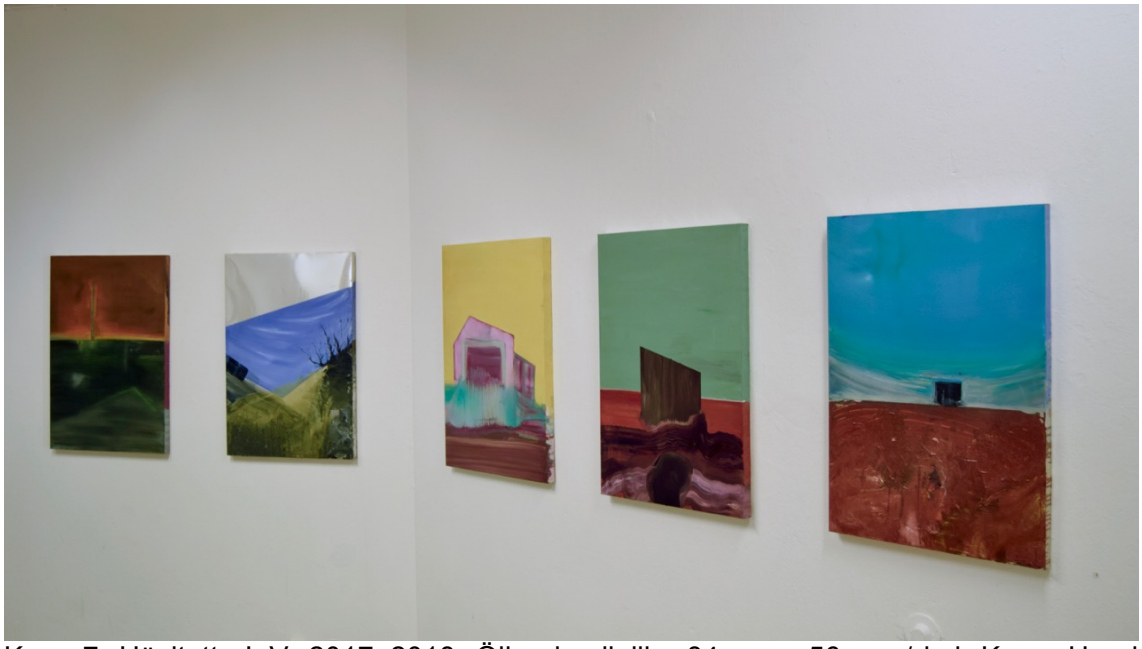

Kuva 7. Hävitetty I–V, 2017–2018. Öljy alumiinille, 84 cm x 56 cm / kpl. Kuva: Henri Tuominen.

RAKENNUS

Muistan lapsena leikkineeni useasti autiotaloissa, mieleeni on syöpynyt kuva, jossa joku kavereistani kuljettaa taskulampun valokiilaa läpi pimeän kellarin. Talo vertautuu jotenkin ihmisen psyyken tiloihin. Ihminen on aina jossain suhteessa paikkaan ja rakennettuun tilaan. Kodin pitäisi olla turvapaikka, mutta usein hyvin hoidetun pihan ja puutarhan taakse kätkeytyy todella synkkiä ja kipeitä asioita.

Talo on kiinnostava maalauskohde, koska talo tai rakennus on niin moniulotteinen. Talo vertautuu usein mieleen, ja toisinaan kuuleekin puhuttavan mielentiloista. Raken-

nus sisältää monia erilaisia tiloja, rakennusta voidaan tarkastella sosiaalisena tilana, materiaalisena tilana tai arkkitehtonisena tilana (Saarikangas 2006, 50).

Käsittelen maalauksissani rakennusta sosiaalisena tilana, teoksissani olevat rakennukset ovat lähtökohdiltaan yhteydessä ihmisen toimintaan. Maalaan talon usein viitteellisesti, ehkä vähän siluettimaisesti. Tällä tavalla talon symbolinen merkitys korostuu; talo ei siis ole vain talo (kuva 8). Haluan taloaiheisissa maalauksissa kuvata taloja eräänlaisina vallan ja väkivallan symboleina. Suurin osa perheväkivallasta tapahtuu suljettujen ovien ja seinien sisällä. Rakennus ei ole koskaan vain rakennus, vaan ladattu täyteen ihmisten historiaa ja elämää.

Kummitustarinoissa usein talossa kummittelee jonkun kaltoinkohdellun ihmisen henki. Talolla on ikään kuin muisti. Ajatuksessa on jotain hienon puhdistavaa, väkivallan uhri pääsee korjaamaan vääryyden. Oikeassa elämässä näin ei tietenkään tapahdu.

Kuva 8. Osa I, Koti triptyykistä, 2018. Öljy kankaalle, 146 cm x 100 cm. Kuva: Henri Tuominen.

INTERIÖÖRI

Gaston Bachelardilla (2003, 79) on runollinen ajatus, että “talo on yksi suurimmista ihmisen ajatuksia, muistoja ja unia yhteen kokoavista voimista.” David Lynchin unenomaisissa elokuvissa käytetään usein tunnelman luomisen keinona huoneessa olevia arkisia esineitä, joihin kamera pysähtyy. Uhkaava tunnelma tehdään tavallisella lampulla ja puhelimella. Huonetila itsessään ja siinä olevat esineet ovat latautuneita, huoneella on ikään kuin muisti.

Haluan maalata sisänäkymät, niin että interiööri on osittain paljastava ja osittain viitteellinen. Maalauksien lähtökohdat ovat usein hyvin tavallisia epäkiinnostavia huoneen tai kellarin nurkkia. Toisinaan käytän valokuvaa lähteenä maalaukselle, joskus toimin pelkästään muistini varassa. Koen kiinnostavaksi ja vapauttavaksi tehdä tavallisesta ja arkisesta omanlaiseni tulkinnan. Alla olevassa kuvassa (kuva 9) on lähtökohtana huoneennurkka ja niin sanottu tavallinen “mummonsohva”.

Kuva 9. Osa II, Koti triptyykistä, 2018. Öljy kankaalle 146 cm x 100 cm. Kuva: Henri Tuominen.

PARANTOLA

Uutisista on viime vuosina saanut usein lukea hoitolaitoksissa tapahtuvasta kaltoin kohtelusta ja väkivallasta. Rakennuksen pitäisi tarjota suoja ja hoitopaikka, mutta todellisuus on toinen. Valtaa pitävien hallinnoivat rakennukset toimivat rakenteellisen väkivallan harjoituspaikkoina vielä tänäkin päivänä, vaikka niissä ei enää suoraa ruumiillista väkivaltaa harjoitettaisikaan, esimerkiksi vankiloissa ja mielisairaaloissa on siirrytty suorasta ruumiillisen kivun tuottamisesta yksilön oikeuksien riistämiseen (Foucault 2000, 18.)

Alla olevassa maalauksessa (kuva 10) on ollut lähtökohtana Paimion parantolan toimenpidehuone. Maalauksessa olen halunnut käsitellä, väkivaltaa, uhkaa, kaltoinkohte-

lua ja yksityisyyden riistoa. Parantolat ja sairaalat ovat edelleen paikkoja, joissa valta-asemassa heikompia käytetään hyväksi.

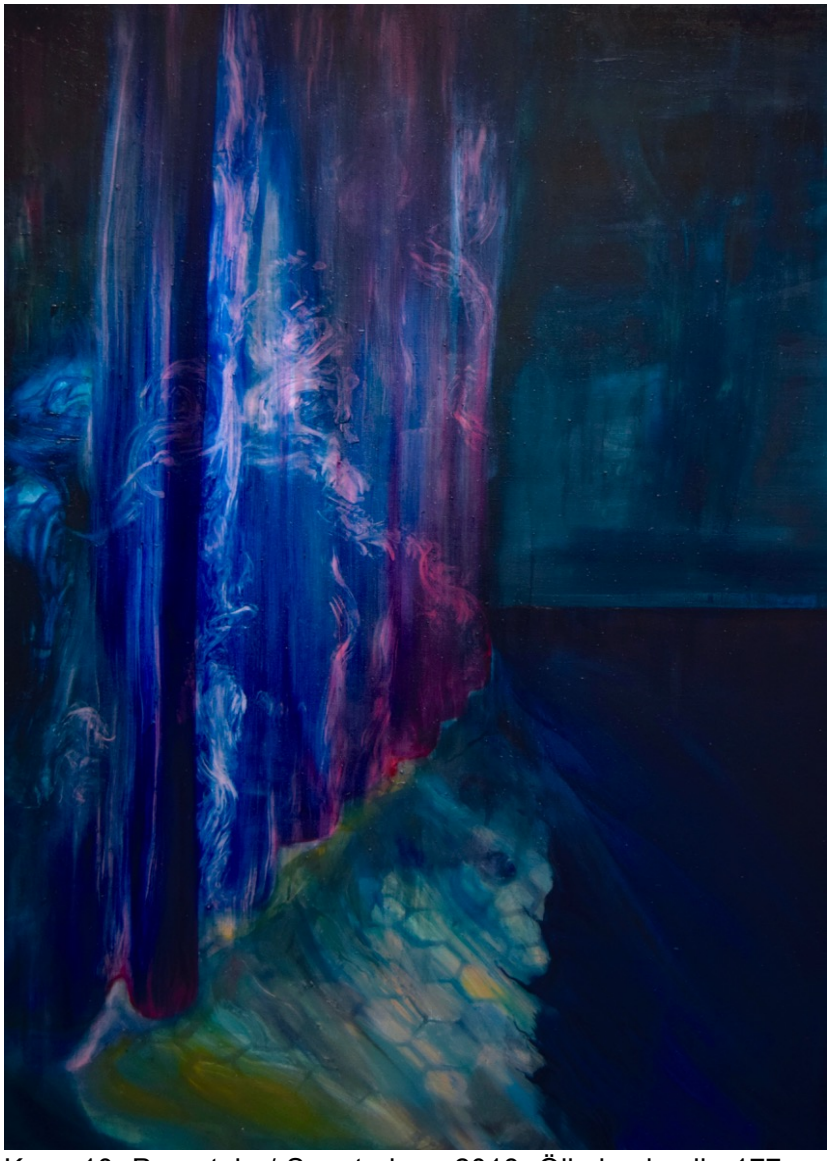

Kuva 10. Parantola / Sanatorium, 2018. Öljy kankaalle 177 cm x 120 cm. Kuva: Henri Tuominen.

TILAN JA VALLAN SUHTEESTA

Yllä olen jo hieman avannut tilan ja vallan suhdetta. Koen tärkeäksi tässä kirjoittaa siitä hieman lisää. Arkkitehtuurilla on ajateltu jo valistuksenajalta lähtien (noin. 1680–1770) olevan valtaa ihmisiin. Muuttamalla elinympäristöä uskottiin olevan voimaa vaikuttaa ihmisiin. Arkkitehtuurilla haluttiin hallita tilaa. (Saarikangas 1998, 261.)

Taidehistoriassa on keskitetty arvioimaan julkisia rakennuksia vallan symboleina. Nykytutkimuksessa on kuitenkin keskitytty myös yksityisen tilan valtasuhteiden tutkimiseen. “Vallan ja tilan monitahoiset suhteet ovat ilmeisiä eivätkä rajoitu vain julkiseen arkkitehtuuriin, vaan ovat salakavalan huomaamattomalla ja aina erityisellä tavalla läsnä kaikessa tilankäytössä”. (Saarikangas 1998, 261.)

Maalauksissani käsittelen valtaa ja väkivaltaa usein yksityisen tilan kautta. Silloin asia tulee lähemmäksi katsojaa ja itseäni. Yksityinen tila on kuitenkin yhteydessä rakenteelliseen, yhteiskunnalliseen tilaan. Tilan ja vallankäytön suhteet ovat moninaisia. Tila ja arkkitehtuuri ei ole koskaan neutraalia. Tilajärjestelyt ovat usein myös sukupuolittuneita ja sukupuolittavia. (Saarikangas 1998, 259.)

Pelolla hallitaan tilaa. Koskelan mukaan (1997, 79) “monet naiset rajoittavat liikkumistaan pelon vuoksi”. Väkivallan todellinen uhka vaikuttaa naisten liikkumisen käytäntöihin esimerkiksi yöllisessä kaupunkitilassa.

Alla olevassa kellaria kuvaavassa maalauksessa (kuva 11) on ollut lähtökohtana erään autiotalon tyhjä, betoninen kellarihuone, lattialla oli ainoastaan syöttökuppia muistuttava astia. Maalausta tehdessäni mieleeni muistui vuonna 2008 ilmi tullut insestitapaus, jossa Joseph Fritzl -niminen mies oli pitänyt tytärtään seksiorjana 24-vuotta kellarissaan. Tilana kellari assosioituu minulla vallan väärinkäyttöön.

Kuva 11. Kellari, 2018. Öljy kankaalle 110 cm x 100 cm. Kuva: Henri Tuominen

6 LOPUKSI

Kirjallisessa opinnäytetyössäni olen käsitellyt oman taiteellisen työskentelyni taustalla olevia sisältöjä. Pohdin tekstissä itselleni tärkeitä teemoja, jotka liittyvät töitteni sisältöihin. Tämän työn alussa kysyin miksi teen, uhkaavia, synkkiä ja melankolisia töitä? Kysyin myös, mistä tämä kuvamaailma syntyy? Koen saaneeni vastauksia alkuperäisiin kysymyksiin. Kirjoittaminen on selventänyt oman tekemisen taustalla olevia ajatuksia ja toivottavasti avannut myös katsojille ajatuksia taiteellisesta työskentelystäni ja teosteni yhteiskunnallisista ulottuvuuksista.

Tässä kirjallisessa opinnäytetyössäni olen tarkastellut ihmisen suhdetta tilaan ja väkivaltaan omien ja toisten tekemien teosten kautta. Olen nostanut tässä työssä itselleni tärkeitä vaikuttajia kuvataiteen ja elokuvan puolelta; harvoin taiteen tekijä pystyy luomaan jotakin täysin uutta. Taiteilijan identiteetti muovautuu aina jossain suhteessa toisiin tekijöihin ja ympäröivään maailmaan.

Tekstini teemat kytkeytyvät suoraan taiteellisen opinnäytetyöni sisältöön. Taiteellisessa opinnäytetyössäni käsittelen tilaa ja tilassa tapahtuvaa ihmisen toimintaa. Yhdistän taiteellisessa opinnäytetyössä opiskelujeni aikana käsittelemäni teemat: ihmishahmot, abstrahoidun maiseman ja rakennetun tilan.

LÄHTEET

Artsy.net 2018. Albrecht Dürer. Viitattu 30.10.2018.

https://www.artsy.net/artwork/albrecht-durer-rhinocerus

Bachelard, Gaston 2003. *Tilan poetiikka*. Suomentanut: Tarja Roinila. Kolmas painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Foucault, Michel 2000. *Tarkkailla ja rangaista*. Suomentanut: Eevi Nivanka. Toinen painos. Helsinki: OTAVA.

Haarni, Tuukka & Karvinen, Marko & Koskela, Hille ja Tani, Sirpa (toim.) 1997. *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen.* Tampere: Vastapaino.

Mäki, Teemu 2005. *Näkyvä pimeys*. Ensimmäinen painos. Helsinki: Kuvataideakatemia / Like.

Mäki, Teemu 2017. *Taiteen tehtävä, esseitä*. Toinen painos. Helsinki: Into kustannus Oy.

Saarikangas, Kirsi 2006. *Eletyt tilat ja sukupuoli*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Saarikangas, Kirsi (toim.) 1998. *Kuvasta tilaan*. Helsinki: Vastapaino.

Tahiti.fi, 2013. Caspar David Friedrich. Viitattu 30.10.2018.

http://tahiti.fi/02-03-2013/kentalta-ja-arkistosta/caspar-david-friedrichin-merkkiteosten-konservointi-berliinissa/attachment/02_cdfriedrich_mnchammeer_pien/

Tervo, Petri 2006. *Kirurgisen operaation teatteri*. Helsinki: Yliopistopaino.

Wikipedia, 2018. Francis Bacon. Viitattu 30.10.2018.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/5/56/Study_after_Velazquez%27s_Portrait_of_Pope_Innocent_X.jpg